

**Księga
Jeremiasza**

**Lamentacje
Jeremiasza**

Chrześcijaństwo w ujęciu biblijnym nie jest koncepcją doktrynalną ani zorganizowanym systemem religijnych obrzędów, nakazów czy zakazów. Jego sensem oraz najgłębszą istotą jest osobisty związek człowieka z Chrystusem, PANEM Niebios i Ziemi. Również w ujęciu religioznawczym biblijne chrześcijaństwo nie jest religią, ponieważ – według definicji z tej dziedziny nauki – religią jest zespół przekonań i obrzędów, które człowiek powinien praktykować w celu zyskania przychylności swojego bóstwa, wyrażającej się w postaci błogosławieństwa wiecznego życia lub innych oczekiwanych i pożądaných korzyści. Nie tym zajmuje się biblijne chrześcijaństwo. Ono koncentruje się na przekazie tego, co Jedyiny Bóg, Prawdziwy PAN i Wiekuisty Władca Niebios suwerennie i samodzielnie dokonał w Jezusie Chrystusie, aby umożliwić człowiekowi wieczną społeczność z sobą samym. Mówi więc ono o działaniu Świętego Boga w stosunku do upadłego człowieka, który w żaden sposób nie jest w stanie pokonać przepaści grzechu oddzielającego go od Najwyższego.

W przeciwieństwie do biblijnego chrześcijaństwa, które zainicjowane przez Chrystusa stało się we wszelkich kategoriach absolutną nowością, wszelkie systemy religijne funkcjonowały i funkcjonują zawsze według jednakowego schematu, tzw. modelu świątynnego (więcej w Komentarzu NPD → Świątynny model religijności a biblijne chrześcijaństwo).

Redakcja NPD ma głęboką nadzieję, że to nowe, dynamiczne wydanie Pisma św. będzie służyło zrozumieniu nowości Bożego dzieła oraz wprowadzeniu każdego czytelnika w osobistą relację z Chrystusem i umocnieniu w Nim.

Zrobiliśmy wszystko, co było w naszej mocy, aby tekst NPD był nie tylko wierny merytorycznie przekazowi myśli zawartych w oryginalnych tekstach Bożego Słowa, spisanych w językach hebrajskim, aramejskim i greckim, ale także łatwo zrozumiały dla współczesnego czytelnika, który nie ma przygotowania egzegetycznego czy teologicznego. Mamy oczywiście pełną świadomość, że bez pomocy Bożego Ducha nasza praca nie przyniesie żadnego duchowego owocu. Dlatego modlimy się, żeby Duch Świętego Boga, to znaczy Duch Chrystusa, osobiście przemawiał do każdego czytelnika NPD i prowadził go do zrozumienia oraz pełnienia woli Niebiańskiego Ojca.

Cała Biblia jest jednym wielkim świadectwem o Jezusie Chrystusie. Stary Testament jest zapisem Bożych zapowiedzi przyjścia Jezusa i przygotowaniem ludzi na to wydarzenie.

Nowy Testament, a w zasadzie Dobra Wiadomość o ratunku w Chrystusie, jest z kolei zapisem ziemskiego życia, misji i nauczania Jezusa, a także tego, jak informacja o dziele, którego On dokonał, została zaniesiona przez Jego wysłanników i uczniów do wszystkich narodów Ziemi. W komentarzach i przypisach redakcyjnych staraliśmy się zwracać na to szczególną uwagę.

Redakcja NPD

Księga Jeremiasza

Lamentacje Jeremiasza

Nowy Przekład Dynamiczny

**opatrzone przypisami oraz komentarzem
filologicznym, historycznym i teologicznym**

Wydawnictwo NPD
Warszawa

Niniejszy przekład nie jest wynikiem pracy jednego czy kilku tłumaczy, lecz został zrealizowany metodą dynamicznych ekwiwalentów znaczeniowych przez Redakcję NPD w oparciu o zebrane materiały, do których należą *Biblia Hebraica Stuttgartensia* wyd. 4, Stuttgart 1990, a także liczne etymologiczne przekłady interlinearne oraz słowniki i komentarze biblijne.

Redakcja:
Zespół Wydawnictwa NPD

Korekta:
Katarzyna Dziejicka i Zespół NPD

Projekt okładki:
Radosław Krawczyk

Redakcja językowa wraz z redakcją techniczną:
Małgorzata Biegańska-Bartosiak

Redaktor naczelny:
Piotr Waclawik

Copyright © 2024 by Wydawnictwo NPD, Warszawa.
All rights reserved.

Wydanie pierwsze (2024)

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Ta książka ani żadna jej część nie może być przedrukowywana ani w jakikolwiek inny sposób reprodukowana czy powielana mechanicznie, fotooptycznie, zapisywana elektronicznie lub magnetycznie, ani odczytywana w środkach publicznego przekazu bez pisemnej zgody wydawcy. W sprawie zezwoleń należy zwracać się do:

Wydawnictwo NPD
02-798 Warszawa, ul. Polnej Róży 1
e-mail: redakcja@BibliaNPD.pl
Redakcja: tel. 504 793 694

Sprzedaż publikacji Wydawnictwa NPD prowadzi Oficyna Wydawnicza VOCATIO
Dział handlowy: 508 091 946
e-mail: sklep@vocatio.com.pl
www.vocatio.com.pl

W razie cytowania fragmentów zaczerpniętych z tego przekładu należy w adresie biblijnym wpisać skrót (NPD), np. Ps 23,1 (NPD) lub (Ps 23,1 NPD).

Więcej informacji na stronie:
www.BibliaNPD.pl

ISBN 978-83-63828-72-1

WSTĘP

Drodzy Czytelnicy,

niniejsza publikacja jest przeznaczona dla osób, które nie są objęte jakąkolwiek opieką ekklezjalną. Z tego powodu ma szczególną postać i jest dość nietypowa jak na polskie warunki kulturowe. Została przygotowana z użyciem potrójnego kryterium ekwiwalentów dynamicznych (semantycznego, merytorycznego i kontekstualnego) i dlatego można ją śmiało nazwać przekładem o **potrójnej naturze dynamicznej**. Co więcej, podczas redakcji tekstu stosowaliśmy znany z tradycji hebrajskiej **targumiczny styl translacji**, co w polskiej tradycji przekładów biblijnych jest przedsięwzięciem całkowicie nowatorskim. W ten sposób NPD ma charakter tłumaczenia wyjaśniającego teksty, jak to miało miejsce w hebrajskich targumach. Więcej szczegółowych informacji na temat tej metody przekładu, jego formy i stylistyki znajdują Państwo na stronie www.BibliaNPD.pl. W taki sposób został już opracowany i opublikowany cały Nowy Testament (NPD), który w naszym wydaniu otrzymał tytuł *Dobra Wiadomość o ratunku w Chrystusie*.

Potrzeba realizacji takiego tłumaczenia Bożego Słowa rodziła się podczas rozmów ewangelizacyjnych członków Zespołu Redakcyjnego NPD ze zwykłymi ludźmi, którzy w ich trakcie wielokrotnie zgłaszali potrzebę dysponowania przystępnym tłumaczeniem Biblii, które byłoby zrozumiałe nie tylko dla specjalistów, ale także dla zwykłych zjadaczy chleba. Niestety, dla wielu osób język i styl współczesnych tłumaczeń Biblii są ciągle poważną barierą w dotarciu do istoty przekazu Pisma św. Inną trudnością, z jaką zmagają się odbiorcy tradycyjnych przekładów, jest dość powszechne ich zorientowanie na pielęgnowanie i kultywowanie religijności. A przecież chrześcijaństwo w swej źródłowej, biblijnej formie nie jest religią – nie spełnia bowiem podstawowych kryteriów definicji religioznawczych. Nie powinno więc być obciążane typowym dla systemów religijnych zbiorem obrzędów i ceremonii. Oddawanie czci Jedynemu Bogu powinno – zgodnie ze słowami Jezusa – odbywać się „w duchu i w prawdzie”, gdyż „takich czcicieli chce mieć Ojciec” (por. J 4,23). Życie chrześcijańskie powinno być zatem codziennym, prostym i szczerym, osobistym związkiem ze zmartwychwstałym Chrystusem, a nie systemem pielęgnującym obrzędowy ceremonializm. Innymi słowy, ma być ono życiem, w którym ludzki duch jest poddany Bożemu Duchowi Uświęcenia, a ludzka dusza poddana Prawdzie Bożego Słowa, które objawiło się na świecie w widzialny sposób w osobie Chrystusa (por. J 1,14). Takiego życia chce dla nas Jezus, tego więc powinniśmy się trzymać, by pełnić wolę Boga.

Wydawca

SPIS TREŚCI

Księga Jeremiasza	8
Lamentacje Jeremiasza	145

Księga Jeremiasza

Autor księgi

Prorok Jeremiasz (hebr. *Jirmejahu* – „*JHWH* podniesie mnie z nędzy i upadku”), syn kapłana Chilkiasza z miasta Anatot, położonego zaledwie kilka kilometrów w kierunku północno-wschodnim od Jerozolimy. Data jego urodzin nie jest pewna. Badacze podają albo rok 650, albo 645 p.n.e. Urząd proroka objął w trzynastym roku panowania króla Jozjasza, czyli ok. 627 r. p.n.e. Mógł być wówczas w wieku pomiędzy 18. a 23. rokiem życia. Jeszcze większą zagadką jest data i miejsce jego śmierci. Talmud sugeruje, iż zmarł śmiercią naturalną wśród Żydów deportowanych do Babilonii.

Obok Izajasza, Ezechiela i Daniela Jeremiasz był jednym z wielkich proroków Starego Testamentu. Ciekawe jest to, że zarówno Daniel, jak i Ezechiel żyli współcześnie z Jeremiaszem. Także prorocy mniejsi: Sofoniasz i Habakuk, żyli w tym samym czasie. To wyraźnie sugeruje, jak ważne i jak bardzo krytyczne były to czasy w historii Izraela.

W związku z Bożym poleceniem uwidocznionym w Jr 16,2 Jeremiasz nigdy nie zawarł małżeństwa ani nie założył rodziny. O jego działalności istnieją również zapisy w 2 Księdze Kronik. Jeremiaszowi przypisuje się także autorstwo księgi *Lamentacje* (zwanej też *Lamentacjami Jeremiasza* lub *Trenami*), a także obu Ksiąg Królewskich.

Czas powstania księgi

Proroctwa Jeremiasza były spisywane podczas jego czterdziestoletniej służby przez samego proroka lub przez jego sekretarza Barucha. Czas jego działalności rozciągał się przez panowanie pięciu królów: Jozjasza [panowanie: 640-609 r. p.n.e.], Joachaza (Szalluma) [4 miesiące w 609 r. p.n.e.], Eliakima-Jojakima [609-597 r. p.n.e.], Jojakina (Jechoniasza-Koniasza) [3 miesiące i 10 dni w 597 r. p.n.e.] i Sedecjasza (Mattaniasza) [597-586 r. p.n.e.].

Miejsce powstania księgi

Cały kontekst księgi wskazuje, że była ona spisywana w Jerozolimie.

Adresaci księgi Adresatami *Księgi Jeremiasza* są Judejczycy, do których prorok kieruje słowa przekazane mu przez PANA. W większości są to słowa nagany z powodu kultywowanego przez nich bałwochwalstwa oraz ostrzeżenia przed nadciągającą z tego powodu karą i wezwania do opamiętania się.

**Kontekst
spisania księgi**

Czasy, w których Jeremiasz prowadził swoją działalność prorocką, były niezwykle burzliwe. Elity narodu żydowskiego dopuszczały się nieustannie bałwochwalstwa, przyjmując różne obce koncepcje religijne głoszone nie tylko przez innowierców, ale także przez własnych kapłanów i proroków. Za nimi postępowali królowie, wielmoże oraz cała administracja kraju. Prorok występował więc przeciwko wpływom religijnym i politycznym ze strony narodów zarówno ościennych, jak i dalszych. Szczególnie mocno występował przeciwko sojuszom z Egiptem i Asyrią. Wytykał swoim rodakom sprzeniewierzenie się Bożemu Prawu.

Bóg ujawnił Jeremiaszowi swoje plany ukarania narodu żydowskiego z powodu bałwochwalstwa i niewierności przymierzom, które ten lud zawierał z Najwyższym. Objawił Jeremiaszowi wprost, iż wręczył Żydom list rozwodowy (por. Jr 3,8), rezygnując z nich jako swego narodu wybranego. Oczywiście przesłania głoszone przez Jeremiasza wzbudzały w Żydach sprzeciw i oburzenie. Prorok nieustannie spotykał się z wielką wrogością. W związku z tym był zatrzymywany, więziony i chłostany. Kilkukrotnie próbowano go zgładzić, jednak nigdy nie poddał się powszechnej, odstępczej narracji i do końca wytrwał w wierności Bogu.

Jednym z głównych przekazów proroczych, które Jeremiasz otrzymał od Wiekuistego, była informacja, że król babiloński Nabuchodonozor II będzie narzędziem Bożej kary nad narodem żydowskim (por. Jr 25,9; Jr 27,6), a wojska, które ten władca sprowadzi na ziemię zamieszkaną przez Żydów, dokonają sądu nad Jerozolimą i Judą. Rozumiejąc to, Jeremiasz wzywał naród oraz cały establishment polityczno-religijny do uległego poddania się Bożej karze. Wiedział, że jedynie opamiętanie się i pokorne przyjęcie Bożego wyroku mogło w jakiejś mierze ocalić główne siły narodu. Jednak jego posłanie było odrzucane, a nawet poczytane mu za dezercję i kolaborację z wrogiem. Król Sedecjasz uwięził proroka i wbrew jego sugestii zwrócił się o pomoc do faraona Chofry, którego słaba reakcja niewiele pomogła Sedecjaszowi.

W rezultacie błędnej polityki Sedecjasza wojska babilońskie w dniu 19 lipca 586 r. p.n.e. zdobyły Jerozolimę i doszczętnie ją złupiły, niszcząc wszystko, włącznie z pałacem królewskim i świątynią. Królestwo Judy przestało istnieć, a jego król Sedecjasz został oślepiiony i pozbawiony tronu. Nowy namiestnik Judei wyznaczony

przez władze okupacyjne sprzyjał Jeremiaszowi, choć sam dość szybko padł ofiarą spisku. Dzięki przychylności, jaką cieszył się prorok u władz babilońskich, był on w stanie uratować ze świątyni namiot spotkania, ołtarz kadzidlany oraz skrzynię przymierza. Sprzęty te ukrył na górze Nebo, lecz nigdy nie zostały one odnalezione przez Żydów po powrocie z deportacji.

Kolejny spisek przeciw władzy Babilończyków, któremu przeciwstawił się Jeremiasz, zaowocował ucieczką rebeliantów do Egiptu. To oni uprowadzili ze sobą proroka. Ostatecznie jednak – według Talmudu – po zajęciu Egiptu przez Nabuchodonozora Jeremiasz trafił do Babilonu, gdzie zmarł śmiercią naturalną wśród swoich rodaków.

Cel spisania księgi

Księga Jeremiasza jest swoistym zbiorem esejów prorockich spisanych przez proroka oraz jego sekretarza Barucha na przestrzeni czterdziestu lat. Jej zasadniczym celem było wezwanie narodu żydowskiego do opamiętania się i poddania woli Bożej. Proroctwa w niej zapisane są pogrupowane bardziej tematycznie niż chronologicznie.

W całej księdze prorok zwalcza przekonanie kulturowane nie tylko na dworze króla Sedecjasza, ale też przez całe wcześniejsze pokolenia Żydów, iż Najwyższy będzie na wieki chronił Judę oraz Jerozolimę. Przekonania te były tak zapiekłe, iż Żydzi nawet od Boga nie przyjmowali żadnych uwag czy napomnień. Ten model myślenia, mimo świadectwa biblijnego i historycznego, przetrwał przez wieki i po dzień dzisiejszy powszechnie obowiązuje w środowiskach żydowskich, również wśród Żydów ateistów, a także wyznawców ideologii syjonistycznej. Co gorsza, wiele współczesnych środowisk chrześcijańskich cechujących się skłonnościami do judaizowania również pielęgnuje i głosi ten pogląd całkiem wbrew świadectwu Bożego Słowa z Ap 11,8.

Omawiana księga jest kolejnym, niezwykle mocnym świadectwem tego, iż Bóg wielokrotnie i na różne sposoby upominał naród żydowski, karcąc go za bałwochwalstwo i inne odstęstwa. Niestety naród ten nieustannie buntował się przeciw Najwyższemu, czym stale pobudzał Go do gniewu.

Księga Jeremiasza jest dla współczesnego czytelnika niewątpliwie poważnym ostrzeżeniem pokazującym, czym kończy się bałwochwalstwo oraz zrywanie przymierzy z Wiekuistym. Apostoł Paweł zwrócił uwagę, że w Starym Testamencie wszystko zostało „zapisane dla nas jako ostrzeżenie, abyśmy przypadkiem nie poszli za ich [Żydów] przykładem w pożądaniu zła, a także, byśmy nie stali się, jak wielu tamtych, bałwochwalcami. Pismo bowiem tak to wspomina: *złożyli cielcowi całopalenia i ofiary biesiadne. A lud*

rozsiadł się, by jeść, pić i hulać. A już w żadnym wypadku nie nurzajmy się w pornografii ani w nieczystej swobodzie seksualnej! Tamci bowiem – mimo ostrzeżenia – stali się wyuzdani seksualnie i z tego właśnie powodu jednego dnia padło ich dwadzieścia trzy tysiące. W żadnym więc wypadku nie wystawiamy Chrystusa na próbę, jak to niektórzy z tamtych czynili, gdyż skutek takiego postępowania poginęli od jadu węży! A dlaczego ich to spotkało? Ponieważ nie byli wytrwali, lecz poddali się zniechęceniu i pograżyli w narzekaniu! Wy jednak nie czyńcie tego co oni, byście i wy przypadkiem nie dostali się w ręce anioła zagłady. Wszystko bowiem, co tamtych spotkało, zostało odnotowane w Piśmie ku naszej przestrodze, jako przykład dla nas, którzy żyjemy w ostatniej fazie obecnego czasu” (1 Kor 10,6-11 NPD).

Oprócz ostrzeżeń, nagan i napomnień *Księga Jeremiasza* zawiera też kilka mesjańskich prorocत्व i odniesień, jednak jest ich znacznie mniej niż w *Księdze Izajasza* i nie są tak bardzo wyraziste jak u tamtego proroka. Najznaczniejszym jest tekst o Bożym ocaleniu i odnowie, jakie w przyszłości pojawią się w Judzie (rozdziały 30–33). W wypowiedziach samego Chrystusa, cytowanych w NT, znajdujemy dwa odniesienia do Jeremiasza (por. Mt 2,17-18; Mt 27,9-10). Poza tym w kilku innych miejscach NT zapisy wspominają o proroku z Anatot (por. 1 Kor 1,30-31; 2 Kor 6,16-18; Hbr 8,8-12). Niektórzy współcześni Jezusowi odnajdywali w Nim pewne podobieństwa do Jeremiasza (Mt 16,13-14), które z perspektywy historyczno-teologicznej mogą się uwidaczniać w stylu życia proroka oraz w społecznej recepcji jego misji.

Temat księgi

Księga Jeremiasza jasno pokazuje, że największym grzechem, jaki człowiek może popełnić, jest grzech bałwochwalstwa. Istotą tego grzechu jest bowiem ograbianie Jedyne go, Prawdziwego i Żywego Boga z chwały i czci należnej tylko Jemu. O tym dokładnie mówi pierwsze przykazanie Dekalogu, który jest swoistym podsumowaniem Prawa Mojżeszowego. Oczywiście grzech bałwochwalstwa może mieć różny kontekst w zależności od tego, do kogo się odnosi. Kiedy Biblia wspomina o bałwochwalstwie pogan, a więc ludzi, którzy nigdy nie mieli osobistej relacji z Najwyższym, pokazuje, iż ich grzech co prawda wzbudza Boży gniew, jednak jest on połączony z pewną dozą współczucia i pragnienia objawienia im prawdy o chwale Wiekuistego. Jednak gdy Biblia mówi o ludziach, którzy otrzymali nie tylko poznanie Boga, ale też doświadczenie osobistej z Nim relacji, lecz odstąpili od PANA Chwały i popadli w bałwochwalstwo przez oddawanie czci martwym bożkom (odstępczym ideom, pomnikom i obrazom), wspomina o straszliwym gniewie Boga, którego nic nie może dotknąć bardziej niż taka zdrada. Nie

tylko w Księdze Jeremiasza, ale w całej Biblii takie zachowanie ludu Bożego porównywane jest do zdrady małżeńskiej (por. Jr 11,14-21), która doszczętnie niszczy relacje w każdym normalnym przymierzu małżeńskim. *Księga Jeremiasza* ogniskuje się na problemie bałwochwalstwa ludzi, którzy niegdyś stanowili Boży lud oraz na skutkach, jakie w ich relacji z Najwyższym wywołuje uparte trwanie w bałwochwalstwie.

Lud Izraela (gdy był jeszcze niewielką społecznością, a w zasadzie jedną rodziną z bardzo słabym przywództwem) został wybrany przez Najwyższego do misji ogłoszenia Jego chwały po całej Ziemi. Na ich podstawie Bóg pragnął pokazać wszystkim, iż ogrom Jego świętości, światłości, prawości i mocy może przemienić małych i słabych ludzi w herosów wiary, którzy po krańce Ziemi są w stanie zanieść świadectwo, że JESTEM, KTÓRY JESTEM, jest Jedynym, Prawdziwym i Żywym Bogiem, Stwórcą i Zbawcą wszystkich. Niestety, Izrael nie stanął na wysokości zadania i nie zrealizował tej misji. Żydzi dość szybko odstąpili od Boga, zdradzając Go. Przy każdej okazji nadzwyczaj chętnie nurzali się w bałwochwalstwie. W konsekwencji tego powtarzającego się grzechu upadli tak nisko, że wszelka inna moralna nieczystość również stała się ich codziennością. Szczególnie chciwość i wyrachowanie przywódców tego narodu, tak mocno potępiane przez PANA (por. Jr 8,10; Mt 6,24; Łk 16,13-14) i Apostołów (por. 1 Kor 5,11; 1 Kor 6,10; Ef 5,5; 1 Tm 6,10), sprawiały, że naród nie miał właściwego nauczania i prowadzenia (por. Jr 5,5-6; Jr 10,21; Jr 23,1; Jr 44,16-17). Taka sytuacja trwała przez wieki. Także w czasach Chrystusa opisany problem był dalej obecny w życiu narodu żydowskiego (por. Mt 3,7; Mt 21,28-46; Mt 23,13-15; J 3,10; J 7,48-49; Ap 9,21). Po zburzeniu świątyni w roku 70 n.e., gdy już zakończyła się epoka biblijnego Izraela, ponieważ nie było już możliwości składania ofiar przepisanych Prawem Mojżeszowym, a rozpoczęła era judaizmu rabinicznego, w której Talmud zajął miejsce Biblii, sprawy pogorszyły się jeszcze bardziej. Obecnie szacuje się, że 95–97% światowej populacji Żydów to ateści.

Kluczowy werset

Jr 9,12-15 (NPD): **Ponieważ lud odrzuca Prawo, które mu dałem, i zamiast mnie słuchać, z uporem trwa w zatwardziałości swych serc, oddając cześć bożkom, podobnie jak ich ojcowie, dlatego ja, PAN Zastępów – Bóg Izraela – zapowiadam, że nakarmię ten naród piółonem i napoję zatrutą wodą. Następnie rozproszę ich po świecie, pomiędzy narodami. Wszędzie będą doświadczać prześladowań, aż w końcu zostaną wytępieni.**

Plan księgi

Część pierwsza

POWOŁANIE JEREMIASZA

- Wstęp..... w. 1,1-3
 Powołanie Jeremiasza i pierwsze przesłanie od Boga.... w. 1,4-19

Część druga

PRZESŁANIE DLA ŻYDÓW**PRZESŁANIE DLA IZRAELA**

- Spór Boga z Jego ludem w. 2,1-13
 Skutki grzechu Izraela..... w. 2,14-22
 Porównanie Izraela do niewiernej żony w. 2,23-3,5
 Rozwód Boga ze społecznością żydowską w. 3,6-10
 Nadzieja dla społeczności Izraela w. 3,11-25

PRZESŁANIE DLA JUDY..... w. 4,1-2

- Nadchodzący sąd nad Judą..... w. 4,3-18
 Lament Jeremiasza nad ludem w. 4,19-22
 Wizja przyszłej katastrofy..... w. 4,23-31
 Grzechy Judy w. 5,1-19
 Ostrzeżenie dla ludu Bożego..... w. 5,20-31
 Ostatnie ostrzeżenie dla Jerozolimy w. 6,1-9
 Nieustanny bunt Izraela..... w. 6,10-15
 Izrael porzuca drogi Boga w. 6,16-21
 Agresja z Północy..... w. 6,22-30
 Dramatyczna przemowa Jeremiasza u wrót świątyni ... w. 7,1-15
 Bałwochwalczy kult Judy dla Królowej Niebios..... w. 7,16-29
 Dolina Mordu..... w. 7,30-8,3
 Zwiedzenie ludu dziełem fałszywych proroków..... w. 8,4-17
 Lament Jeremiasza nad Jerozolimą..... w. 8,18-23
 Sąd nad nieposłuszeństwem w. 9,1-15
 Wezwanie do płaczu nad Jerozolimą..... w. 9,16-10,5
 Modlitwa Jeremiasza wielbiąca PANA w. 10,6-16
 Nadciągająca zagłada w. 10,17-22
 Błagalna modlitwa Jeremiasza do PANA w. 10,23-25
 Złamanie przymierza z Bogiem ze strony Judy..... w. 11,1-17
 Spisek przeciwko Jeremiaszowi..... w. 11,18-23
 Dyskusja Jeremiasza z Bogiem na temat
 sprawiedliwości..... w. 12,1-13
 Przesłanie dla sąsiadów Izraela..... w. 12,14-17
 Lniana bielizna Jeremiasza w. 13,1-14
 Ostrzeżenie przed pychą w. 13,15-27
 Wielka susza w Judzie..... w. 14,1-18

Modlitwa Jeremiasza do PANA o uzdrowienie narodu	w. 14,19-22
Sąd nad Judą.....	w. 15,1-9
Skarga Jeremiasza.....	w. 15,10-21
Bezżenne życie Jeremiasza	w. 16,1-4
Kara dla Judy.....	w. 16,5-13
Nadzieja pomimo nieszczęścia.....	w. 16,6-18
Ufna modlitwa Jeremiasza	w. 16,19-21
Grzech Judy i kara za niego.....	w. 17,1-4
Mądrość od Boga.....	w. 17,5-10
Modlitwa Jeremiasza o ratunek w dniu nieszczęścia	w. 17,11-18
Polecenie świętowania szabat.....	w. 17,19-27
Przesłanie dane Jeremiaszowi w siedzibie garncarza	w. 18,1-17
Spisek przeciwko Jeremiaszowi.....	w. 18,18-23
Rozbite gliniane naczynie	w. 19,1-13
Uwięzienie Jeremiasza w świątyni jerozolimskiej.....	w. 19,14-20,6
Skarga Jeremiasza.....	w. 20,7-18
Zapowiedź upadku Sedecjasza i zniszczenia Jerozolimy.....	w. 21,1-10
Sąd nad królami Judy	w. 21,11-14
Przesłanie dla króla judzkiego.....	w. 22,1-9
Zapowiedź sądu nad Joachazem.....	w. 22,10-12
Zapowiedź sądu nad Jojakimem (Eliakimem).....	w. 22,13-19
Zapowiedź sądu nad Judą	w. 22,20-23
Zapowiedź sądu nad Jojakinem (Jechoniaszem-Koniaszem).....	w. 22,24-30
Zapowiedź Nowego Pnia Sprawiedliwości	w. 23,1-8
Potępienie fałszywych proroków	w. 23,9-32
Ostrzeżenie przed fałszywymi prorocत्वami i fałszywymi prorokami.....	w. 23,33-40
Symbolika dobrych i złych fig	w. 24,1-10
Zapowiedź siedemdziesięcioletniej niewoli w Babilonii	w. 25,1-14
Wizja kielicha Bożego gniewu.....	w. 25,15-38
Obrona Jeremiasza przed zemstą ludu.....	w. 26,1-24
Symbolika jarzma wziętego przez Jeremiasza	w. 27,1-22
Potępienie Chananasza	w. 28,1-17
List Jeremiasza do Żydów deportowanych do Babilonii	w. 29,1-23
Przesłanie dla Szemajasza	w. 29,24-32
Obietnice ocalenia (zbawienia)	w. 30,1-24

Nadzieja odbudowy.....	w. 31,1-14
Smutek Racheli obrócony w radość.....	w. 31,15-40
Zakup ziemi przez Jeremiasza.....	w. 32,1-15
Modlitwa Jeremiasza.....	w. 32,16-25
Boża zapowiedź upadku Jerozolimy.....	w. 32,26-35
Obietnica Mesjasza i przyszłej duchowej odnowy	w. 32,36-44
Obietnica pokoju i pomyślności	w. 33,1-26
Przesłanie dla Sedecjasza.....	w. 34,1-7
Uwolnienie niewolników hebrajskich	w. 34,8-22
Przykład Rekabitów	w. 35,1-19
Odczytanie słów PANA przez Barucha w świątyni.....	w. 36,1-20
Zniszczenie zwoju ze słowem PANA	
przez króla Jojakima	w. 36,21-26
Ponowne spisanie zwoju przez Jeremiasza.....	w. 36,27-32
Sedecjasz nowym królem Judy	w. 37,1-10
Uwięzienie Jeremiasza.....	w. 37,11-21
Jeremiasz w zbiorniku na wodę	w. 38,1-13
Rozmowa Sedecjasza z Jeremiaszem	w. 38,14-28
Upadek Jerozolimy.....	w. 39,1-10
Uwolnienie Jeremiasza	w. 39,11-40,6
Godoliasz zarządcą Judy	w. 40,7-12
Spisek przeciwko Godoliaszowi	w. 40,13-16
Zabójstwo Godoliasza.....	w. 41,1-18
Ostrzeżenie przed opuszczeniem Judy	w. 42,1-22
Porwanie Jeremiasza do Egiptu	w. 43,1-13
Sąd nad bałwochwalstwem	w. 44,1-30
Boże przesłanie dla Barucha.....	w. 45,1-5

Część trzecia

PRZESŁANIA DLA INNYCH NARODÓW

Przesłanie dotyczące losów Egiptu.....	w. 46,2-26
Przesłanie dla Izraela (północnego królestwa)	w. 46,27-28
Przesłanie dotyczące losów Filistynów	w. 47,1-7
Przesłanie dotyczące losów Moabu.....	w. 48,1-47
Przesłanie dotyczące losów Ammonu.....	w. 49,1-6
Przesłanie dotyczące losów Edomu	w. 49,7-22
Przesłanie dotyczące losów Damaszku	w. 49,23-27
Przesłanie dotyczące losów Kedaru i Chasoru	w. 49,28-33
Przesłanie dotyczące losów Elamu	w. 49,34-39
Przesłanie dotyczące losów Babilonu.....	w. 50,1-3
Nadzieja dla Izraela i Judy	w. 50,4-10
Obietnica niechybnego upadku Babilonu	w. 50,11-16
Obietnica dla Bożego ludu	w. 50,17-20

Wyrok Boga na Babilon.....	w. 50,21-51,14
Pieśń ku czci Boga.....	w. 51,15-19
Kara zbliżająca się do Babilonu.....	w. 51,20-35
Upadek Babilonu	w. 51,36-44
Przesłanie dla wygnańców	w. 51,45-53
Finalna zagłada Babilonu	w. 51,54-58
Przekazanie Bożego przesłania do Babilonu	w. 51,59-64

Część czwarta

DODATEK HISTORYCZNY

UPADEK JEROZOLIMY

Najazd babiloński i upadek Jerozolimy	w. 52,1-11
Zniszczenie świątyni.....	w. 52,12-30
Nadzieja dla królewskiej linii Izraela.....	w. 52,31-34

Część pierwsza

POWOŁANIE JEREMIASZA

1

Wstęp

¹ Niniejsza księga jest zapisem słów Jeremiasza, syna kapłana Chilciasza z miasta Anatot położonego w ziemi Beniamina. 1,1: 2 Krm 36,12,21

² Po raz pierwszy PAN przemówił¹ do Jeremiasza w trzydziestym roku panowania króla Jozjasza², syna Amona, w Judzie, 1,2: 1 Krl 13,2; 2 Krl 21,24

³ i kontynuował przekazywanie poleceń Jeremiaszowi przez cały czas rządów syna Jozjasza, króla Jojakima, aż do uprowadzenia mieszkańców Jerozolimy do niewoli, co nastąpiło w piątym miesiącu jedenastego roku³ panowania króla Sedecjasza⁴ w Judzie. 1,3: 2 Krl 23,34; Jr 25,1; Jr 39,2

Powołanie Jeremiasza i pierwsze przesłanie od Boga

⁴ PAN przekazał mi swoje przesłanie, mówiąc:

⁵ „Wiedziałem, kim będziesz, zanim ukształtowałem cię w łonie twojej matki i zanim się urodziłeś⁵. Wybrałem cię i ustanowiłem moim prorokiem wobec narodów”. 1,5: Ps 139,15-16; Iz 49,1,5; Jr 25,15-26

⁶ Wtedy odrzekłem: „Ach, Panie BOŻE⁶. Przecież jestem zbyt młody, by być Twoim prorokiem!”. 1,6: Wj 4,10

⁷ Lecz PAN tak mi odparł: 1,7: Ez 2,3-4

„Nie mów tak, gdyż musisz pójść tam, gdzie ciebie pošlę, by przekazać ludziom wszystko, cokolwiek ci polecę. ⁸ Nikogo się nie lękaj, gdyż Ja będę z tobą i będę cię ochraniał”. 1,8: Jr 15,20; Ez 2,6

⁹ Następnie PAN dotknął mych ust i rzekł: 1,9: Wj 4,11-16; Pwt 18,18

„Oto w twe usta wkładam moje słowa! ¹⁰ Od dziś będziesz miał wpływ na losy narodów i królestw. Z powodu tego, jak zareagują na to, co im przekazesz, jedne zostaną wyrwane z korzeniami i rozszarpane, zburzone i doszczętnie zniszczone, a inne odbudowane i rozkrzewione”. 1,10: Iz 44,26-28; Jr 24,6; Jr 31,28; 2 Kor 10,4

¹ Hebr. *dabar* literalnie znaczy „słowo”, jednak nie chodzi w nim o słowo zapisane, ale wypowiedziane, a nawet o „wydarzenie związane z wypowiedzianym słowem”. Stąd w *Septuagincie* często jest oddawane przez gr. *rhema*.

² Był to rok 627 p.n.e.

³ Niektóre wydarzenia odnotowane w *Księdze Jeremiasza* można odnieść do dat podanych w zachowanych dokumentach babilońskich, a następnie skorelować z naszym współczesnym kalendarzem. Był to zatem przełom sierpnia i września roku 586 p.n.e.

⁴ Sedecjasz, król judzki w latach 597–586 p.n.e. Trzeci syn króla Jozjasza. Był on dwudziestym, a zarazem ostatnim władcą Królestwa Judy (królestwa południowego). Zanim stał się królem, nosił imię Mattaniasz. Godność królewską otrzymał z ręki króla Nabuchodonozora II, który dla podkreślenia swej wyższości zmienił mu imię na Sedecjasz. Z powodu buntu przeciwko Nabuchodonozorowi II został obalony, uwięziony i w końcu oślepiiony. Zmarł na wygnaniu w Babilonie.

⁵ Dosł. „wyszedłeś z łona”.

⁶ Hebr. *Adonai JHWH*.

1,11: Jr 24,3; Am 7,8 ¹¹ Potem PAN skierował do mnie pytanie:

„Co widzisz, Jeremiaszu?”.

Ja zaś odparłem: „Widzę gałązkę drzewa migdałowego”.

1,12: Pwt 32,35 ¹² Wtedy PAN rzekł:

„Dobrze widzisz, a to, co zobaczyłeś, oznacza, że czuwam¹ i niechybnie wypełnię wszystkie moje zapowiedzi”.

1,13: Ez 11,3,7; Za 4,2 ¹³ I ponownie PAN mnie zapytał:

„A teraz co widzisz?”.

Wtedy odpowiedziałem: „Widzę kocioł z wrzątkiem, przechylający się od strony północnej”.

1,14: Iz 41,25; Jr 4,6; Jr 10,22 ¹⁴ A PAN tak to skomentował:

„Dobrze widzisz, a to, co zobaczyłeś, znaczy, że niebezpieczeństwo, które zagraża Judzie od strony północnej, wyleje się jak wrzątek na wszystkich jej mieszkańców. ¹⁵ Zwołuję bowiem wojska wszystkich królestw północy, by ruszyły przeciw Jerozolimie. Kiedy nadciągną i ustawią się u bram Jerozolimy, przypuszczą szturm na jej mury, a także na inne miasta Judy.

1,15: Iz 22,7; Jr 9,11;

Jr 25,9

¹⁶ Wtedy wykonam wyrok na moim ludzie za całą jego niegodziwość, a szczególnie za to, że mnie opuścili i oddawali cześć różnorodnym bóstwom, które własnymi rękami sami sobie wytwarzali! ¹⁷ Wstań zatem, ubierz się i wyjdź z domu, aby przekazać im wszystko, co ci powiedziałem! W żadnym wypadku nie powstrzymuj się, gdyż jeśli to uczynisz, sprawię, że ogarnie cię wielki strach przed nimi. ¹⁸ Od dzisiaj nie musisz się obawiać żadnych ataków ze strony ludzi, bo zostałeś przede mną umocniony jak warowne miasto, którego nie można zdobyć. Jesteś niczym kolumna z żelaza albo mur z brązu. Ani królowie, ani przywódcy, ani kapłani, ani lud Judy nie będą w stanie przeciwstawić się tobie. ¹⁹ Będą cię zwalczać, lecz cię nie zwyciężą. Ja bowiem jestem z tobą, aby cię wybawiać. Ja, PAN, obiecuję ci to”.

1,16: Iz 2,8; Iz 37,19; Jr 7,9;

Jr 10,3-5; Jr 19,4

1,17: Ez 2,6; Ez 3,16-18

1,19: Jr 1,8; Jr 20,11

¹ Hebrajski odpowiednik słowa „czuwam” (*szoged*) brzmi podobnie jak odpowiednik słowa „drzewo migdałowe” (*szaged*).

Część druga

PRZESŁANIE DLA ŻYDÓW

PRZESŁANIE DLA IZRAELA

2

Spór Boga z Jego ludem

¹ Następnie PAN przekazał mi kolejne przesłanie:

² „Idź i głośno wołaj na ulicach Jerozolimy: «Oto, co mówi PAN: ‘Pamiętam, jak w czasach swej młodości pragnęłaś bardzo mi się przypodobać. Byłaś niczym wierna narzeczoną, która mnie miłowała i nie wahała się iść za mną nawet przez pustynię. ³ Wówczas społeczność Izraela była szczególną moją własnością², moim pierwszym potomstwem³. Wszyscy, którzy ich krzywdzili, stawali się winni wobec mnie i z tego powodu spotykało ich nieszczęście, gdyż ja, PAN, tak postanowiłem!’»”

2,2: Iz 58,1; Jr 11,6; Ez 16,8

2,3: Wj 19,5-6; Pwt 7,6;
Pwt 14,2; Iz 41,11; Jr 30,16

⁴ Ludu Jakuba, słuchaj słowa PANA! Wszystkie rody Izraela, słuchajcie tego, ⁵ co mówi PAN:

2,5: 2 Krl 17,15; Jr 8,19;

Mi 6,3

„Dlaczego wasi przodkowie tak daleko odsunęli się ode mnie? Czy znaleźli we mnie jakąś nieprawość? W rezultacie tego zaczęli oddawać cześć bożkom, które są niczym innym jak pustką i marnością. Z tego powodu sami stali się miernotą i próżnością! ⁶ Przestali wspominać mnie, PANA, choć bezpiecznie wyprowadziłem ich z ziemi egipskiej i przeprowadziłem przez jałowe pustkowia, przez ziemię bezludną i bezdrożną, wyschniętą i martwą, na której nikt nie mieszka ani przez którą nikt nie ośmiela się nawet przechodzić. ⁷ A gdy wprowadziłem ich do ziemi urodzajnej, aby mogli się cieszyć obfitością jej owoców i wszelkimi jej dobrami, zbeczcęcili tę ziemię i zniszczyli dziedzictwo im obiecaną. ⁸ Od tego czasu wasi kapłani przestali zwracać się do mnie, PANA! Wasi sędziowie nie zważali na mnie, a wasi władcy buntowali się przeciwko mnie. Wasi prorocy trwonili czas na bezużyteczne przemawianie w imieniu Baala. ⁹ Dlatego ciągle spory z wami prowadzę i dalej będę je ciągnął. W nadchodzących latach będę oskarżał także wasze dzieci i wnuki. Ja, PAN, zapowiadam to wam!

2,6: Pwt 8,15; Pwt 32,10

2,7: Pwt 8,7-9; Pwt 11,10-12;
Jr 3,2; Jr 16,18

2,8: Jr 10,21; Jr 23,13;
Ha 2,18; Mi 2,6-7

2,9: Ez 20,35-36

¹⁰ Popłynięcie na Cypr⁴, udajcie się na zachód do ziemi Kedar i zastanówcie się nad tym, co tam zobaczycie! Czy

2,10: Ps 120,5; Iz 23,12;
Iz 37,9; Jr 49,28

¹ Dosł. „PANA”.

² Hebr. *kodesz* czasami jest tłumaczone jako „świętość”, lecz nie oddaje to istoty jego przesłania. Dosłownie znaczy „inność”, „odłączenie”, „odseparowanie”. W kontekście charakteru Boga oznacza odseparowanie

od grzechu i nieprawości w dowolnej postaci. W kontekście ludu oznacza odseparowanie od świata do wyłącznej dyspozycji Boga.

³ W tekście hebr. „pierwocinami plonu”.

⁴ W tekście hebr. „Kittim”.

2,11: Ps 106,20

2,13: Ps 36,9; Jr 17,13;
J 4,14

2,16: Jr 44,1; Oz 9,6
2,17: Pwt 32,10

2,18: Joz 13,3; Iz 30,2

2,19: Ps 36,1; Iz 3,9; Jr 3,8;
Jr 5,24; Oz 11,7; Am 8,10

2,20: Kpl 26,13; Pwt 12,2;
Iz 57,5; Jr 3,2,6; Jr 17,2

2,21: Wj 15,17; Ps 80,8;
Iz 5,2,4

2,22: Jr 4,14

ktokolwiek tam słyszał o czymś takim, ¹¹ by naród zmienił swych „bogów” na innych, nawet jeśli jego „bogowie” byli tylko marnościami? Jednak mój lud zmienił mnie – swego Boga¹ pełnego chwały – na bezwartościowe bożki! ¹² Niebiosa są tym zaszokowane; wzdrygają się pełne odrazy i przerażenia! ¹³ Mój lud dopuścił się bowiem dwóch strasznych rzeczy: opuścili mnie, źródło Wody Żywej, i wykopali sobie w ziemi doły, które – niczym dziurawe cysterny – nawet nie są w stanie utrzymać wody!

Skutki grzechu Izraela

¹⁴ Czy rozumiecie teraz, dlaczego Izrael stał się narodem niewolników? Dlaczego został złupiony i uprowadzony przez obcy naród, ¹⁵ który przeraża go jak lwy ryczące? Obcy zniszczyli jego ziemie i wyludnili miasta, które teraz leżą w ruinie. ¹⁶ Nawet Egipcjanie z Nof² i Tachpanches³ niszczą⁴ Izrael. ¹⁷ Wszystko to sami na siebie ściągnęliście, buntując się przeciwko mnie, PANU – waszemu Bogu⁵, kiedy chciałem was prowadzić i wskazywać wam drogę! ¹⁸ Co zyskaliście, zawierając sojusze z Egiptem i Asyrią? Co takiego było w wodach Nilu⁶ i Eufratu⁷, że się w nich rozsmakowaliście? ¹⁹ Wasza własna niegodziwość sprowadzi na was karę, a wtedy zobaczycie, jakim złem było porzucenie mnie, PANA – waszego Boga⁸ – i jak wielką goryczą napelni was brak świętej bojaźni wobec mnie. Ja, Pan⁹, BÓG Zastępów¹⁰, to wam zapowiadam!

²⁰ Już dawno społeczność Izraela podniosła bunt i zerwała więzy nas łączące. Niczym niewierna żona powiedzieliście mi: «Nie będziemy Ci służyć!» i na każdym wzniesieniu oraz pod każdym zielonym drzewem zaczęliście rozkładać się niczym prostytutka, by z obcymi bożkami uprawiać duchowy nierząd.

²¹ Co was do tego doprowadziło? Przecież by uczynić z was najlepszą winnicę, zasadziłem winorośl z najszlachetniejszego krzewu. Dlaczego zatem wyrosliście na krzew dziki i zwyrodniali? ²² Żadna ilość mydła czy ługu nie pomoże wam się oczyścić. Jesteście zbrukani winą, której nie da się zmyć. Ja, Pan BÓG¹¹, wprost wam to mówię!

¹ W tekście hebr. „swoją Chwałę”.

² Nof to starożytna nazwa Memfis.

³ Tachpanches to inna nazwa Dafne – ważnego w starożytności miasta warownego w Egipcie.

⁴ Dosł. „miażdżą czaszkę”.

⁵ Hebr. *Elohim*.

⁶ W tekście hebr. „Szifor”, dopływ Nilu.

⁷ W tekście hebr. „Rzeka”.

⁸ Hebr. *Elohim*.

⁹ Hebr. *Adonai*.

¹⁰ Hebr. *JHWH Cewaot*.

¹¹ Hebr. *Adonai JHWH*.